

KIRGISTAN

1. Podstawowe informacje

powierzchnia	199,9 tys. km ²
ludność:	7,1 mln
podział administracyjny	7 obwodów, 2 miasta o znaczeniu republikańskim (Biszkek, Osz)
stolica	Biszkek
ustrój polityczny	republika parlamentarna
waluta	kirgiski som (KGS)
język urzędowy	kirgiski (państwowy), rosyjski (oficjalny)
skład etniczny	Kirgizi (73%), Uzbegy (15%), Rosjanie (5%), pozostali (7%)
religia	islam (83%), chrześcijaństwo (15%)
głowa państwa (Prezydent):	Sadyr Dżaparov (od 28.01.2021)
przewodniczący gabinetu ministrów	Akylbek Dżaparov
minister gospodarki i biznesu	Danijar Amangeldiyev
minister spraw zagranicznych	Dżeenbek Kulubayev
ambasador Kirgistanu (z siedzibą w Berlinie)	
ambasador Polski w Kirgistanie (z siedzibą w Astanie/Kazachstan)	Selim Chazbijewicz

2. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 (prognoza)
PKB (w mld USD) ^a	6,7	6,8	7,7	8,3	8,9	7,8	8,8	11,0	12,0
PKB na 1 mieszkańca (tys. USD) ^a	1,13	1,13	1,25	1,32	1,39	1,20	1,31	1,63	1,74
PKB (wzrost w %) ^a	3,9	4,3	4,7	3,5	4,6	-8,6	+3,7	+7	+3,5
Inflacja (w % do grudnia r.poprz.) ^a	3,4	-0,5	3,7	0,5	3,1	9,7	11,2	14,7	11,3
Bezrobocie (w %) ^a	7,6	7,2	6,9	6,9	6,9	8,7	9,0	9,0	9,0

Eksport towarów (w mld USD) ^b	1,5	1,6	1,8	1,8	2,0	2,0	2,7	2,2	-
Import towarów (w mld USD) ^b	4,2	4,0	4,5	5,3	5,0	3,7	5,6	9,6	-
BIZ w KG na 31.12. ^c (mld USD)	4,6	5,2	5,2	5,2	5,8	5,2	5,6	6,0	-
BIZ KG za granicą na 31.12. ^c (mld USD)	0,6	0,7	0,7	0,6	0,9	1,2	0,9	0,3	-

Źródło: a - Międzynarodowy Fundusz Walutowy; b - komitet statystyczny Kirgistanu; c - Narodowy Bank Kirgistanu

3. Informacje ogólne, sytuacja i polityka gospodarcza

Kirgistan jest republiką parlamentarną. Głową państwa jest Prezydent Republiki Kirgistanu, wybierany co 6 lat (na jedną kadencję) w wyborach powszechnych (od 28.01.2021 r. Sadyr Dżaparov).

Na czele Gabinetu Ministrów stoi jego przewodniczący.

Władzę ustawodawczą sprawuje jednoizbowy parlament - Żogorku Kenesz (Rada Najwyższa).

Kirgistan jest członkiem ponad 50 organizacji międzynarodowych i rozwija relacje w ramach różnych struktur współpracy wielostronnej. Członkostwo w ważniejszych ugrupowaniach międzynarodowych – ONZ, Bank Światowy (BS), WNP, Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW), OBWE, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR), i regionalnych – Szanghajska Organizacja Współpracy (członkowie: Kazachstan, Federacja Rosyjska, Chiny, Kirgistan, Tadżykistan, Uzbekistan).

Kirgistan korzysta ze wsparcia szeregu organizacji międzynarodowych.

Kirgistan był pierwszym krajem Wspólnoty Niepodległych Państw, który uzyskał członkostwo w Światowej Organizacji Handlu/WTO (grudzień 1998 r.).

W 2015 r. Kirgistan przystąpił do Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (obecnie: Rosja, Białoruś, Kazachstan, Armenia, Kirgistan).

Kirgistan posiada zasoby złota (wg zapasów zajmuje 22 miejsce w świecie i 4 miejsce wśród krajów WNP; największe złożę KUMTOR), węgla, torfu, rud metali, metali ziem rzadkich, uranu, surowców budowlanych, a także niezbyt znaczące złoża ropy i gazu.

Od momentu uzyskania niepodległości Kirgistan wdrożył szereg reform, w tym w zakresie systemu regulacyjnego i gospodarki rolnej. Sprywatyzowano znaczną część aktywów państwowych. Pomimo tych zmian na początku lat 90-tych wystąpiły tendencje spadkowe w gospodarce (spadek produkcji).

W ostatnich latach (do 2019 r.) następował stopniowy rozwój gospodarczy Kirgistanu w tempie na poziomie ok. +4% w skali rocznej.

W 2020 r. Kirgistan zetknął się z trudną sytuacją społeczno – gospodarczą w związku z pandemią koronawirusa (wprowadzony był stan wyjątkowy w poszczególnych regionach), w tym także z uwagi na ograniczenia we współpracy gospodarczej z Chinami (główny partner w inwestycjach i imporcie Kirgistanu). Podejmowane działania antykryzysowe ukierunkowane zostały, poza sektorem medycznym, przede wszystkim na zabezpieczenie podstawowych potrzeb ludności (artykuły spożywcze). W przewyciężeniu kryzysu gospodarczego w Kirgistanie ważne znaczenie mają środki

zagraniczne i międzynarodowe, w tym MFW i innych organizacji. Pozytywnie na poprawę sytuacji w Kirgistanie wpłynęło uruchomienie współpracy z Chinami. Plan anty kryzysowy wypracował też Rosyjsko-Kirgiski Fundusz Rozwoju, który odgrywa ważną rolę w finansowaniu MŚP w Kirgistanie (plan dotyczył głównie odroczenia spłat kredytowych).

Pandemia koronawirusa wpływała negatywnie na gospodarkę Kirgistanu. W 2020 r. PKB Kirgistanu obniżył się o ok. -8,6%, wg ocen inwestycje spadły o ok. 1/4, produkcja przemysłowa obniżyła się o -6,6%. W okresie tym wzrosła produkcja rolnicza o +1,1%.

Trudna sytuacja utrzymała się w 2021 roku, co przejawiało się m.in. w spadku produkcji rolnej (w tym z uwagi na warunki pogodowe i braki wody), budowlanej i inwestycji (o ok. -5%). Jednocześnie nastąpił wzrost PKB o +3,7% i produkcji przemysłowej (o ponad +7%). Inflacja przekroczyła 11%.

W 2022 r. PKB Kirgistanu wzrósł o +7%, produkcja przemysłowa o +11,4% (bez uwzględnienia złożeń KUMTOR wzrost wynosił +4,6%), rolnictwo o +7,3%, handel detaliczny wzrósł o +6,5%. Inflacja osiągnęła poziom 14,7%.

W okresie stycznia – lipca 2023 r. PKB Kirgistanu zwiększył się o +2,9% (w stosunku do analogicznego okresu 2022 r.), produkcja przemysłowa spadła o -1,8%, rolnicza zmniejszyła się o -1,7%, inwestycje w kapitał podstawowy wzrosły o +11,1%. Inflacja w lipcu 2023 r. ukształtowała się na poziomie 10,3% (lipiec 2023/lipiec 2022).

W Kirgistanie realizowana jest Narodowa Strategia Rozwoju Republiki Kirgiskiej na lata 2018-2040, realizowany był Narodowy Program Rozwoju na lata 2018-2022, program rządowy „Jedność, zaufanie, tworzenie”. Programy i strategia ukierunkowane są na poprawę życia obywateli. Zakładane działania na najbliższe lata dotyczą unowocześnienia funkcjonowania administracji publicznej (podejście menedżerskie, poprawa skuteczności itd.), poprawy klimatu gospodarczego, zwalczania korupcji, poprawę procedur sądowych i in. Transformacja gospodarcza ma zapewnić wskaźnik wzrostu PKB na poziomie ponad 4% rocznie (po przezwyciężeniu problemów związanych z pandemią koronawirusa); zakłada się powstanie 350 tysięcy nowych miejsc pracy; zmniejszenie poziomu ubóstwa. Planuje się zwiększenie udziału małych i średnich przedsiębiorstw.

W sektorze **rolnictwa** planuje się tworzenie średnich i dużych kompleksów przetwórczych, a także rozwój logistyki oraz zmniejszenie roli pośredników na rynkach towarowych. Priorytetowym kierunkiem polityki rządu będzie wsparcie przez państwo produkcji i przetwarzania produktów rolnych z wysoką wartością dodaną.

Położenie geograficzne Kirgistanu oraz **rozwój infrastruktury transportowej** jest istotnym czynnikiem wzrostu gospodarczego. Rządowy program rozwoju na lata zakłada budowę/rozszerzenie wewnętrznej sieci autostrad i międzynarodowych korytarzy transportowych, w tym budowę autostrady północ-południe.

W zakresie doskonalenia **systemu podatkowego** zakłada się m.in. wprowadzenie patentu elektronicznego, faktury elektronicznej, znakowania towarów. Rząd zamierza wprowadzić elektroniczne faktury VAT, a także zmianę istniejącej praktyki płacenia podatku VAT podczas importu towarów oraz zwrotu podatku VAT, aby wyeliminować niektóre bariery dla przedsiębiorców importujących towary z terytoriów państw, które nie są państwami członkowskimi EAUG. Nowym rozwiązaniem jest też wprowadzenie kasy fiskalnej z funkcją przesyłania danych online do celów podatkowych, która stanie się podstawowym narzędziem administracji podatkowej. Ponadto rząd planuje wprowadzić nowoczesne metody do administracji podatkowej w oparciu o technologie takie jak kody QR, kreskowe. Zostanie też ustanowiony krajowy system umożliwiający kontrolę podatków i towarów. Aby ograniczyć korupcję, wprowadzony zostanie automatyczny system zwrotu podatku VAT, a niektóre funkcje planowanych kontroli podatkowych zostaną zlecone zewnętrznym stowarzyszeniom zawodowym.

Rok 2018 był ogłoszony rokiem rozwoju regionalnego, a głównym celem odpowiedniego programu było zapewnienie w ciągu 5 lat czystej wody pitnej wszystkim regionom Kirgistanu. W tym celu opracowano i przyjęto **strategię rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę pitną** i urządzenia sanitarne (tzw. Taza Suu) w miejscowościach Republiki Kirgiskiej do 2026 r. (rozpoczęły się prace nad rehabilitacją i modernizacją sieci wodociągowych w 595 miejscowościach).

Poza programem Taza Suu (gospodarka wodna) obejmującym realizację 6 projektów, **Narodowe Projekty Inwestycyjne** Kirgistanu na lata 2018-2023 dotyczą systemów irygacyjnych (19 projektów), sektora IT/ICT – program Taza Koom (12 projektów), energetyki (8 projektów), przemysłu (8 projektów), transportu i łączności (26 projektów), sektora produkcyjno-logistycznego (3 projekty), ochrony zdrowia (5 projektów), ochrony środowiska (3 projekty). W sumie wyselekcjonowano 90 narodowych projektów o wartości 12 mld USD. Wymienione priorytety określają także perspektywiczne sektory dla współpracy polskich przedsiębiorców na rynku Kirgistanu.

W ramach realizacji **programu rozwoju technologicznego** „Taza Koom” (IT/ITC) planowane jest osiągnięcie 7 celów strategicznych, w tym budowy nowoczesnej infrastruktury cyfrowej, powszechnego dostępu do usług cyfrowych, stworzenia w Kirgistanie regionalnego centrum cyfrowego „Jedwabnego szlaku”. Realizacja programu ma nastąpić do 2022 r.

Obroty handlu zagranicznego Kirgistanu w 2020 roku wyniosły 5.648,6 mln USD (spadek o -19,9%).

W 2020 r. **eksport Kirgistanu** wyniósł 1.964,5 mln USD (spadek o -1,1%). Najwięcej dostaw zrealizowano do Wielkiej Brytanii (50,4%; w szczególności dostawy złota), a następnie do Kazachstanu (15%), Rosji (12,3%), Uzbekistanu (7,8%), Turcji (3,8%), Chin (2,2%), Tadżykistanu (1,4%). W strukturze eksportu Kirgistanu dominuje złoto (52%) oraz rudy i koncentraty metali szlachetnych (6,5%).

W 2020 r. **import Kirgistanu** wyniósł 3.684,1 mln USD (spadek o -26,2%), a najwięcej dostaw zrealizowały Rosja (35,7%), Chiny (20%), Kazachstan (13,6%), Turcja (5,3%), Uzbekistan (5,1%), Stany Zjednoczone (3,3%). W strukturze importu Kirgistanu przeważają maszyny i urządzenia mechaniczne i elektryczne oraz środki transportu (ponad 21%), a ponadto przedmiotem dostaw były m.in. produkty mineralne (ponad 14%, w tym ropa naftowa), farmaceutyki (ok. 6%), wyroby metalurgiczne (5%) i in.

W 2021 r. obroty handlu zagranicznego Kirgistanu wynosiły 8,3 mld USD, w tym eksport tego kraju wynosił ok. 2,7 mld USD (wzrost o ponad +30%), natomiast import wzrósł o ok. 50% do poziomu 5,6 mld USD. W eksporcie, poza dostawami złota, realizowany był m.in. eksport odpadów/złomu metali, artykułów rolno – spożywczych (warzyw i owoców, artykułów mlecznych), szkła i wyrobów włókienniczych/odzieżowych. W imporcie Kirgistanu występowały m.in. produkty naftowe (benzyny, diesel), farmaceutyki, wyroby motoryzacyjne (pojazdy silnikowe), metale i wyroby stalowe.

W 2022 r. obroty handlu zagranicznego Kirgistanu wynosiły 11,8 mld USD (wzrost o ok. +42% w porównaniu z 2021 r.), w tym eksport Kirgistanu 2,2 mld USD (spadek o -21,5%), a import Kirgistanu 9,6 mld USD (wzrost o +72%). Eksport Kirgistanu kierowany był w przeważającej mierze do Rosji (45%), Kazachstanu (20%), Uzbekistanu (11%), Turcji (6%), ZEA (4,5%), Chin (3%). Na kraje WNP przypadało 77% eksportu Kirgistanu. Największymi pozycjami towarowymi w eksporcie Kirgistanu (poza złotem) były wyroby odzieżowe, warzywa i owoce, odpady/złom miedzi, artykuły mleczarskie, tkaniny i włókno bawełniane, szkło. Z kolei największe dostawy importowe pochodziły z Chin (42%) Rosji (24%), a także Kazachstanu (8%), Turcji (5%), Uzbekistanu (4%) i USA (2,5%). Na kraje azjatyckie przypadało 53% importu Kirgistanu, kraje WNP 37,5%, a na państwa europejskie 6%. Największymi pozycjami towarowymi w imporcie Kirgistanu był olej napędowy i benzyna, farmaceutyki, samochody (artykuły motoryzacyjne), wyroby metalurgiczne (walcówka żelaza).

W styczniu – czerwcu 2023 r. obrotu handlu zagranicznego Kirgistanu wynosiły 6.705,5 mln USD (wzrost o +31,1% w porównaniu z analogicznym okresem 2022 r.), w tym eksport Kirgistanu 1.306,7 mln USD (wzrost o +34,6%; eksport złota stanowił ok. 23%), import Kirgistanu 5.398,8 mln USD (wzrost o +30,3%).

Na koniec 2020 r. **bezpośrednie inwestycje zagraniczne** w Kirgistanie wynosiły 5.163,0 mln USD.

W 2020 r. napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Kirgistanu wyniósł 537,6 mln USD (w okresie tym odpływ BIZ wyniósł 939,1 mln USD), a najczęściej w 2020 r. zainwestowały firmy z Kanady (28,8%), Chin (25,2%), Niderlandów (10,4%), Szwajcarii (7,4%), Kazachstanu (6,3%), Wielkiej Brytanii (4,8%), Rosji (2,5%). Najwięcej BIZ w 2020 r. skierowano do przemysłu przetwórczego (48%), wydobywczego (15%) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (11%).

W 2021 r. napływ BIZ do Kirgistanu wyniósł nieco ponad 1 mld USD (na koniec 2021 r. BIZ w tym kraju osiągnęły poziom 5.638,2 mln USD).

Według stanu na koniec 2022 r. BIZ w Kirgistanie osiągnęły poziom 6 mld USD. W 2022 r. napływ BIZ wyniósł ok. 1 mld USD (+4% w porównaniu z 2021 r.). Największy udział w napływie inwestycji bezpośrednich miały firmy spoza WNP (dynamika: +8,4%), w tym z Turcji (30,7%), Chin (26,3%), Niderlandów (5,9%), Wielkiej Brytanii (2,8%). Szczególnie wysoka dynamika napływu BIZ obejmowała przedsiębiorców z Korei Południowej, Kuwejtu, Japonii, ZEA, Niemiec i Turcji, natomiast spadek tempa napływu BIZ dotyczył krajów WNP (-12%), w tym Rosji i Kazachstanu. W 2022 roku odpływ BIZ zmniejszył się w porównaniu z 2021 r. i wyniósł 755,3 mln USD. Największy udział w odpływie inwestycji bezpośrednich miały firmy z Chin (38,3%), Turcji (35,4%) i Kanady (11,6%). Zwiększenie odpływu dotyczyło m.in. firm z Japonii, ZEA i Turcja, a zmniejszenie odpływu w szczególności Rosji i Kazachstanu.

Poziom bezpośrednich inwestycji Kirgistanu za granicą uległ zmniejszeniu i na koniec 2022 r. wyniósł ok. 300 mln USD.

W ramach realizacji zagranicznej polityki ekonomicznej Kirgistanu planowany jest rozwój i wzmocnienie współpracy handlowej i gospodarczej z kluczowymi partnerami gospodarczymi, w tym z Rosją (i EAUG), Chinami, państwami Azji Centralnej, Turcją, UE, krajami Bliskiego Wschodu. Ponadto planowane jest zakończenie prac nad modernizacją i aktualizacją punktów kontrolnych na granicy państwowej Republiki Kirgiskiej oraz utworzenie ujednoczonej bazy danych informacji dla uczestników współpracy gospodarczej z zagranicą w celu ułatwienia promocji ich towarów i usług.

Konkretnymi działaniami w sferze aktywizacji współpracy z zagranicą były przedsięwzięcia organizowane w Biszkeku, w tym:

- szczyt Szanghajskiej Organizacji Współpracy w czerwcu 2019 r., podczas którego odbyły się fora gospodarcze Kirgistan-Indie (podpisano kilkanaście dokumentów, w tym w zakresie medycyny, IT, utworzenia hubu edukacyjnego i in.), Kirgistan-Chiny (podpisano ponad 20 porozumień o współpracy, w tym w zakresie utworzenia wzorcowego parku przemysłu rolnego, montażu pojazdów elektrycznych i in.),
- XV spotkanie ministerialne UE-Azja Centralna w lipcu 2019 r., któremu towarzyszyło Forum UE-Azja Centralna. Podczas tych wydarzeń zaprezentowana została nowa strategia UE wobec Azji Centralnej (przyjęta w czerwcu 2019 r.), w tym programy regionalne ukierunkowane na wsparcie takich dziedzin jak ochrona środowiska, działania dostosowawcze w związku ze zmianami klimatu, zrównoważona konsumpcja, produkcja energii, równość płci, zwalczanie terroryzmu, doskonalenie edukacji. W odniesieniu do Kirgistanu działania przewidują wsparcie m.in. sektora edukacji.

W dniu 5 listopada 2021 r. odbyło się w Kirgistanie Forum Gospodarcze UE-Azja Centralna (w Biszkeku i on-line), ukierunkowane na priorytetowe sektory współpracy (ekologia, cyfryzacja, pro-biznesowe regulacje).

W celu wsparcia małych i średnich firm na rynkach zagranicznych, władze Kirgistanu promują ich produkty poprzez Fundusz Rozwoju, który zapewnia pomoc w przygotowaniu wysokiej jakości projektów biznesowych - **mechanizm wspierania krajowych producentów**.

W rankingu **Doing Business 2020** Kirgistan uplasował się na 80 pozycji (w rankingu 2019 r. zajmował 70 pozycję). Relatywnie wysokie oceny dotyczyły sfery rejestracji własności (7 poz.), pozyskiwania kredytów (15 poz.), podejmowania biznesu (42 poz.). Z kolei relatywnie niskie oceny Kirgistan uzyskał w zakresie dostępu do mediów/energii elektrycznej (143 poz.), realizacji kontraktów (134 poz.), ochrony inwestorów mniejszościowych (128 poz.), podatków (117 poz.).

Celami rozwoju systemu gospodarczego Kirgistanu jest m.in. skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie koncesji i zezwoleń oraz zapewnienie dostępności energii elektrycznej, a także uproszczenie procedur kontroli inwestorów. Założeniami rządu Kirgistanu jest wzrost pozycji w światowych rankingach, w tym wejście do pierwszej 50 krajów w rankingu Doing Business (do 2022 r.).

W Kirgistanie występuje migracja zarobkowa, głównie do Rosji (realizowane są znaczące transfery/przekazy pieniężne z zagranicy). W tej sytuacji jednym z priorytetów rozwojowych Kirgistanu jest rozwój systemu edukacji i jego ukierunkowanie na potrzeby gospodarki kraju.

4. Wymiana handlowa z Polską

Wymiana handlowa Polski i Kirgistanu w latach 2014-2022 (dane GUS)

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r	mln USD	% r/r
Eksport	43,6	-36,0	24,4	-44,0	16,9	-30,9	22,6	+34,2	21,3	-6,0	27,5	+29,3	28,3	+2,8	26,6	-5,8	115,2	+333
Import	5,2	+201,5	3,9	-14,8	1,8	-52,9	3,2	+75,6	2,7	-14,9	1,8	-35,9	1,2	-33,6	0,6	-50,3	17,8	+30 razy
Obroty	48,8	-30,2	28,3	-42,0	18,7	-33,9	25,9	+38,2	24,0	-7,1	29,3	+21,9	29,5	+0,6	27,2	-7,6	133,0	+389
Saldo	38,4		20,5		15,1		19,4		18,6		25,7		27,1		26,0		97,4	

W latach 2014-2016 wystąpił spadek obrotów, w tym polskiego eksportu (z 68 mln USD polskich dostaw w 2013 r. do 16,9 mln USD).

W 2017 r. nastąpił wzrost obrotów zarówno po stronie polskiego eksportu, jak i dostaw z Kirgistanu. W 2017 r. polski eksport wynosił 22,6 mln USD (wzrost +34,2% r/r). Import z Kirgistanu jest niezbyt znaczący (w 2017 r. 3,2 mln USD).

W 2018 r. polski eksport wyniósł 21,3 mln USD (spadek -6,0% r/r), natomiast import 2,7 mln USD (spadek o -14,9% r/r).

W latach 2019 – 2020 następował wzrost polskiego eksportu oraz spadek importu z Kirgistanu.

W 2021 r. polsko-kirgiska wymiana handlowa wyniosła 27,2 mln USD (spadek o -7,6%), w tym polski eksport spadł o -5,8% (26,6 mln USD), natomiast import spadł o -50,3% (0,6 mln USD).

Największe grupy towarowe w polskim eksporcie do Kirgistanu (2021 r.): maszyny i urządzenia: 27,8% (wzrost o +30,4%), artykuły rolno – spożywcze: 26,7% (wzrost o +13,8%), wyroby przemysłu chemicznego: 24,8% (spadek -46,6%). Wśród wszystkich towarów zwiększyły się polskie dostawy m.in. preparatów do karmienia zwierząt (z wyjątkiem karmy dla psów i kotów), pieców i palenisk przemysłowych, urządzeń do wytwarzania papieru lub tektury, płyt/płytek ceramicznych, koni hodowlanych, przetworów ziemniaka/mrożonych, preparatów do pielęgnacji skóry. Jednocześnie zmniejszył się polski eksport leków, ciągników drogowych do naczep, sosów i przypraw, chemii samochodowej, podpasiek higienicznych.

W **polskim imporcie** występowały przede wszystkim artykuły rolno-spożywcze (76,2%), których dostawy spadły o -60,5% (m.in. spadek dostaw fasoli i cebuli) oraz wyroby mineralne (18,7%): 180-krotny wzrost dostaw (głównie rudy molibdenu).

W **2022 r.** nastąpił dynamiczny wzrost handlu Polski z Kirgistanem

W **2022 r.** obroty handlowe Polski z Kirgistanem wynosiły 133,0 mln USD (prawie 5 - krotny wzrost w porównaniu z 2021 r.), w tym **polski eksport** 115,2 mln USD (wzrost o +333%), **polski import** 17,8 mln USD (30 – krotny wzrost).

W polskim eksporcie do Kirgistanu największy udział posiadały maszyny i urządzenia: 53,3% (61,5 mln USD; ponad 8 – krotny wzrost), wyroby przemysłu chemicznego i tworzywa sztuczne: 17% (19,6 mln USD; 3 – krotny wzrost dostaw) oraz artykuły rolno – spożywcze 11,1% (12,9 mln USD; wzrost dostaw o +81,6%).

Największymi pozycjami w polskim eksporcie były:

- w grupie maszyn i urządzeń: wyroby motoryzacyjne (pojazdy silnikowe, części i komponenty, ciągniki), aparatura filtrująca, spycharki, a także AGD (zmywarki do naczyń), akumulatory, pompy, maszyny górnicze, krany/kurki/zawory itp. armatura,
- w grupie wyrobów chemicznych i tworzyw sztucznych: kosmetyki farmaceutyki, różnorodne wyroby z tworzyw sztucznych, barwniki,
- w grupie artykułów rolno – spożywczych: preparaty do karmienia zwierząt, owoce/jabłka i gruszki, przetwory warzywne, czekolada i wyroby czekoladowe.

W polskim imporcie z Kirgistanu przeważały (85,3%) produkty mineralne/węgiel (15,2 mln USD). Dostarczane też było m.in. drewno opałowe. W 2021 r. w imporcie z Kirgistanu przeważały produkty roślinne/głównie fasola.

W styczniu - sierpnia 2023 r. obroty handlowe Polski z Kirgistanem (w ujęciu dolarowym) w porównaniu z analogicznym okresem 2022 r. wzrosły ponad 9-krotnie (344,8 mln USD), w tym **polski eksport** zwiększył się 9,4 - krotnie (335,0 mln USD), **polski import** wzrósł 4,5 - krotnie (9,8 mln USD).

W polskim eksporcie przeważały:

- maszyny i urządzenia 72% (239,9 mln USD; ponad 18-krotny wzrost wartości) – największymi pozycjami były wyroby przemysłu motoryzacyjnego: 32,1% w grupie (m.in. samochody osobowe i ciężarowe, ciągniki, części i komponenty i in.), a ponadto aparatura do filtrowania, kopiarki, maszyny budowlano – drogowe, maszyny do przetwarzania danych, aparatura do zabezpieczania obwodów elektrycznych i telekomunikacyjna, elementy urządzeń zapłonowych, akumulatory, silniki, pompy, zmywarki do naczyń, maszyny rolnicze, niektóre przyrządy medyczne in.
- wyroby przemysłu chemicznego i tworzywa sztuczne 10,6% (35,6 mln USD; wzrost o +309%), w tym kosmetyki, farmaceutyki, farby i lakiery, środki czystości i tworzywa sztuczne.
- artykuły rolno – spożywcze 4,4% (14,6 mln USD; wzrost o +148%), w tym największe pozycje stanowiły jabłka i preparaty do karmienia zwierząt.

W polskim imporcie przeważały produkty mineralne, głównie węgiel, który stanowił 79% importu. Ponadto dostarczane było m.in. drewno opałowe, sklejki i in.

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Brak jest znaczących projektów inwestycyjnych; łączne polskie inwestycje w Kirgistanie i kirgiskie w Polsce nie przekraczają kilku mln USD. Statystyka Kirgistanu odnotowuje polskie inwestycje bezpośrednie w tym kraju na poziomie kilku mln USD (stan na początek 2019 r.).

6. Dostęp do rynku

A) Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

Współpracę pomiędzy Kirgistanem i Unią Europejską reguluje Umowa o partnerstwie i współpracy (Partnership and Cooperation Agreement) obowiązująca od 1999 r. Aktualnie trwają prace nad nową kompleksową umową pomiędzy UE i Kirgistanem.

Dwustronną współpracę gospodarczą pomiędzy Polską i Kirgistanem regulują m.in. następujące umowy:

- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Kirgiskiej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku podpisana w Warszawie 19.11.1998 r. (weszła w życie 22.06.2004 r.);
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Kirgiskiej o współpracy w dziedzinie turystyki podpisana w Warszawie 19.11.1998 r. (weszła w życie 8.06.1999 r.);
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Kirgiskiej o międzynarodowych przewozach drogowych podpisana w Biszkeku 25.10.2002 r. (weszła w życie 30.04.2004 r.);
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Kirgiskiej o współpracy gospodarczej sporządzona w Krynicy 7.09.2016 r. (weszła w życie 22.01.2007 r.).

B) Warunki dostępu do rynku

Wraz z przystąpieniem do UE Polska objęta została mechanizmami wspólnej polityki handlowej UE wobec krajów trzecich, w tym Kirgistanu.

Na terytorium Kirgistanu utworzono pięć **wolnych stref ekonomicznych** (WSE):

- „Biszkek”-najaktywniejsza strefa, w której zarejestrowano ok. 300 podmiotów (oferta strefy obejmuje działki do zagospodarowania przez zainteresowanych polskich inwestorów),
- „Karakol”-m.in. możliwości dla rozwoju turystyki,
- „Naryn”-m.in. możliwości dla rozwoju turystyki i górnictwa (podejmowana działalność obejmuje m.in. usługi hotelarskie, budownictwo, IT),
- „Majmak”-zlokalizowana na skrzyżowaniu międzynarodowych korytarzy transportowych,
- „Lejlek”-m.in. możliwości dla rozwoju handlu transgranicznego (podejmowana działalność obejmuje materiały budowlane, odzież i obuwie, przetwórstwo rolno-spożywcze).

Rezydenci stref mogą uzyskać zwolnienia podatkowe, korzystać z trybu celnego wolnej strefy celnej (zwolnienia z ceł), uproszczonych procedur zatrudnienia itd. Opłata za działalność w strefie kształtuje się na poziomie 0,5-2% przychodów ze sprzedaży towarów/usług.

Ponadto utworzony został w Kirgistanie **Park Wysokich Technologii**, gdzie również obowiązują preferencyjne przepisy podatkowe (zwolnienie z podatku od zysku, podatku od sprzedaży, obniżony do 5% podatek dochodowy dla zatrudnionych pracowników).

Kirgistan stosuje relatywnie liberalne mechanizmy gospodarcze, w tym celno-podatkowe. Jako członek WTO stosuje mechanizmy obowiązujące w tej organizacji. Należy przy tym mieć na uwadze, że wstąpienie Kirgistanu do Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej w 2015 r. skutkowało m.in. podniesieniem poziomu ochrony celnej **(wspólna taryfa celna EAUG: <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/catr/ett/Pages/default.aspx>).**

System podatkowy przewiduje niezbyt wysokie stawki podatków (np. 10% stawki bazowe podatków: dochodowego, od zysku, od oprocentowania oraz 12% stawka bazowa podatku VAT). Ponadto istnieje możliwość skorzystania z uproszczonych systemów opodatkowania – zróżnicowane, zryczałtowane stawki podatków dla działalności w oparciu o patenty i kontrakty. Zwolnienia i preferencje podatkowe obejmują działalność w ramach w/w wolnych stref ekonomicznych i parku wysokich technologii.

Wśród problemów występujących we współpracy gospodarczej z rynkiem kirgiskim polscy przedsiębiorcy wskazują m.in. na niedostateczną ochronę własności i brak przejrzystości systemowej (niejasne wymogi w zakresie dokumentacji handlowej, procedur handlowych, inwestycyjnych, przetargowych i in.). Ponadto wskazuje się na przypadki problemów z egzekwowaniem praw przedsiębiorców i uciążliwych procedur w procesie inwestycyjnym.

W celu rozwoju turystyki Kirgistan (przed pandemią) zliberalizował zasady wizowe – obywatelom ponad 60 państw umożliwiono przebywanie w tym kraju bez wiz – m.in. obywatele Polski zostali zwolnieni z obowiązku posiadania wiz na okres pobytu nieprzekraczający 60 dni od dnia wjazdu do Kirgistanu. W okresie pandemii procedury wjazdu zostały zastrzeżone.

Informacje na temat warunków i możliwości inwestowania (m.in. przepisy, licencje i pozwolenia, wize inwestycyjne, mapa inwestycyjna, linki do raportów gospodarczych o Kirgistanie) dostępne są na portalu inwestycyjnym Kirgistanu - <https://invest.gov.kg/>.

Kirgistan jest beneficjentem Generalnego Systemu Preferencji UE (GSP+), co liberalizuje dostęp kirgiskich towarów do rynku europejskiego.

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Na podstawie porozumienia międzyrządowego o współpracy gospodarczej powołana została Polsko-Kirgiska Komisja Międzyrządowa ds. Współpracy Gospodarczej.

Dotychczas odbyły się cztery posiedzenia Komisji - ostatnie IV posiedzenie Komisji przeprowadzono 14 lipca 2015 r. w Biszkeku.

W relacjach z Polską dotychczasowe zainteresowania strony kirgiskiej dotyczyły m.in.:

- realizacji polskich projektów inwestycyjnych w SSE „Biszkek”,
- pomocy eksperckiej w zakresie certyfikacji/dostępu do rynku UE dla towarów z Kirgistanu,
- współpracy w zakresie kompleksowego przetwórstwa węgla oraz organizacji staży/szkoleń dla kirgiskich specjalistów w danej dziedzinie,
- utworzenia wspólnego przedsiębiorstwa (na warunkach konkursowych) w zakresie przetwórstwa odpadów,
- projektów ukierunkowanych na zagospodarowanie złóż w Kirgistanie,
- utworzenia wspólnego przedsiębiorstwa hodowli ryb,
- pomocy eksperckiej i wymiany doświadczeń w zakresie systemów rozwoju przedsiębiorczości i wspierania MŚP (w tym w ramach współpracy PARP z Izbą Handlowo-Przemysłową Republiki Kirgiskiej),
- pomocy eksperckiej w zakresie zastosowanie międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej,
- realizacji projektów w Kirgistanie w sferze owoców i jagód oraz buraka cukrowego, a także organizacji staży/szkoleń dla kirgiskich specjalistów w sektorze rolniczym,
- realizacji projektów w sferze rozwoju infrastruktury turystycznej (w tym związanej z rozwojem turystyki wodnej na jeziorze Issyk-Kul) oraz organizacji staży/szkoleń dla przedstawicieli sektora turystycznego Kirgistanu,

- pomocy eksperckiej i wymiany doświadczeń w sferze normalizacji, oceny zgodności, metrologii, akredytacji,
- pomocy eksperckiej i wymiany doświadczeń w zakresie PPP,
- współdziałania w zakresie przejścia na cyfrowy sygnał TV,
- pomocy eksperckiej i wymiany doświadczeń w zakresie systemu ubezpieczeń społecznych,
- pomocy eksperckiej i wymiany doświadczeń w zakresie ochrony własności intelektualnej.

W dniach 14-18 lipca 2019 r. w ramach Programu OECD Konkurencyjność Eurazji przebywała w Bishkeku delegacja OECD z udziałem eksperta MPiT/MR, który m.in. wystąpił w charakterze specjalisty w warsztatach „Wspieranie tworzenia i rozwoju firm poprzez usługi rozwoju biznesu” (16.07.2019). W ramach delegacji odbyły się spotkania z urzędami i instytucjami Kirgistanu, w tym Ministerstwem Gospodarki, Państwowym Komitetem Technologii Informacyjnych i Komunikacji.

W dniu 26 września 2022 r. przebywała w Polsce misja biznesowa kilkunastu kirgiskich przedsiębiorców, którzy przeprowadzili rozmowy z zainteresowanymi polskimi przedsiębiorcami. Poza prezentacją oferty eksportowej, firmy z Kirgistanu były zainteresowane m.in. współpracą handlową w dziedzinie maszyn rolniczych, urządzeń i technologii środowiskowych (oczyszczalnie ścieków, zagospodarowanie odpadów, technologie czystego powietrza, OZE i in.), małymi elektrowniami wodnymi.

Dla przedsiębiorców dostępne są m.in. instrumenty kredytowo – ubezpieczeniowe w ramach rządowego programu Finansowe Wspieranie Eksportu (BGK, KUKE).

8. Perspektywiczne sektory i możliwości współpracy

Potencjalne **perspektywiczne obszary współpracy gospodarczej** (dostawy towarów i usług, realizacja projektów inwestycyjnych) na rynku Kirgistanu obejmują m.in.:

- **Energetykę** (OZE, hydroenergetyka/w tym małe elektrownie wodne, efektywność i oszczędność energii). Narodowym priorytetem Kirgistanu jest rozwój hydroenergetyki (kraj posiada 30% potencjału hydroenergetycznego Azji Centralnej; potencjał technologiczny hydroenergetyki wynosi ok. 142 mld kWh, a ekonomiczny i produkcyjny ok. 60 mld kWh; dotychczas wykorzystywane jest zaledwie ok. 30% potencjału);
- **Rolnictwo i przetwórstwo rolno – spożywcze** (udział sektora wynosi ok. 12% PKB; ok. 27% zatrudnionych). Kirgistan posiada bazę surowcową dla przetwórstwa spożywczego. Poszczególne regiony charakteryzują się określoną specjalizacją, np. obwód czujski: burak cukrowy, obwód issykkulski: jabłka i grusze, obwód baktiński: morele, obwody oszki o dżatał-abadski: bawełna i orzechy włoskie, obwód naryński: hodowla, ziemniaki. W Kirgistanie uprawiane są także produkty organiczne, w tym eksportowane w ramach programów międzynarodowych (m.in. USAID, GIZ, in.). Przedsiębiorcy działający w danym sektorze mogą uzyskać znaczące ulgi podatkowe. Zgłaszane propozycje współpracy obejmowały m.in. hodowlę ryb, sektor owoców i jagód oraz buraka cukrowego;
- **Przemysł lekki/włókienniczy**. Kirgistan posiada możliwości rozwoju produkcji; obecnie 90% produkcji jest kierowane na eksport (głównie do Rosji i Kazachstanu). Inwestorzy w danym sektorze mogą uzyskać szereg ulg podatkowych i in.;
- **Turystyka**. Kirgistan posiada 22 różnorodne ekosystemy; znajduje się na historycznym „jedwabnym szlaku”; posiada unikalny klimat (górski i morski) w obwodzie issykkulskim (z jednym

z największych i najgłębszych jezior górskich Issyk-Kul). W 2018 r. Kirgistan odwiedziło ponad 1,2 mln turystów.

Ponadto, istnieją możliwości podejmowania współpracy w innych sektorach takich jak **przemysł wydobywczy, budownictwo** (m.in. projekty modernizacji infrastruktury), **projekty środowiskowe** i in. Zgłaszane propozycje współpracy obejmowały m.in. kompleksowe przetwórstwo węgla, zagospodarowanie złóż, projekty zagospodarowania/przetwórstwa odpadów.

9. Placówki dyplomatyczne

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Kirgistanie z siedzibą w Nur-Sułtan (Kazachstan)

010000 Nur-Sułtan,

ul. Saryarka 15, Centrum Biznesowe „Isker”

tel. +7 (7172) 94 44 00

fax +7 (7172) 94 44 01

e-mail: nur-sultan.amb.sekretariat@msz.gov.pl

strona internetowa: <https://www.gov.pl/web/kazachstan/ambasada-rp-w-nursultanie>

<https://www.gov.pl/web/kazachstan/kirgistan-ie> (informator ekonomiczny)

Ambasada Republiki Kirgiskiej w Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w Berlinie

Otto-Suhr-Allee 146, 10585 Berlin

tel: + 49 30 3641 1860

e-mail: info@botschaft-kirgisien.de